tovní smlouvy uloženého, domáhá se plnění ze smlouvy pachtovní a jde o spor ze smlouvy pachtovní, jejž projednati a rozhodnouti — ježto se nejedná ani o existenci smlouvy pachtovní ani o placení pachtovného — podle § 49 čís. 5 j. n. povolán jest soud okresní. Neprávem stěžovatel pohřešuje tu oné naléhavosti, která pohnula zákonodárce k tomu, že přikázal spory ze smluv nájemních a pachtovních okresním soudům. Otázka, zda po skončení poměru pachtovního propachtovatel nebo nastupující pachtýř převezme inventář dosavadního pachtýře, nebo zda tento může volně s ním disponovati, jest pro obě strany naléhavá, poněvadž na jejím zodpovědění závisí neodkladná opatření v příčině inventáře k hospodaření potřebného. Naléhavost ta pak dostatečně odůvodňuje požadavek, by dotčená otázka byla řešena v jednodušším a rychlejším řízení před soudem okresním. Z těchto úvah podává se příslušnost soudu okresního.

Čís. 409.

Stoupnou-li výrobní náklady nepředvídatelně do té míry,, že dodání zboží za cenu smluvenou by přivodilo hospodářskou zkázu dodavatele, jest tento pro naprostou nemožnost plnění osvobozen od dodávacího závazku.

(Rozh. ze dne 10. února 1920, Rv I 30/20.)

Dne 8. prosince 1916 umluvil žalobce, obchodník, se žalovaným, majitelem cihelny, že mu žalovaný během roku 1917 dodá větší množství tašek, soustavy Steinbrück po 74 K za 1000 kusů franco ve vagonu na stanici. Ježto žalovaný dodací povinnosti nevyhověl, domáhal se žalobce dodávky cihel, po případě náhrady interese. Procesní soud prvé stolice žalobu zamítl. Důvody: Právem namítá žalovaný nemožnost plnění. Výslechem znalce bylo zjištěno: Prodejní cena tašek falcovek činila na jaře 1917 loco cihelna 180—200 K, v tomto případě však měly tašky býti dodány na nádraží v B. vzdálené asi 2 hodiny, a naloženy do vagonů. Dodávka na nádraží vyžaduje značného nákladu na povozy a kromě toho jest potřebí k nakládání tašek do vagonů spolehlivých dělníků, kterým se musí také dobře zaplatiti, neboť nakládání musí býti pečlivě provedeno, by se falce nepoškodily, zvláště když zboží mělo jíti až do Haliče. Na jeden vůz lze naložiti nejvýše 500 kusů tašek, poněvadž tašky jsou choulostivější na rozbití, při vzdálenosti 2hodinové cesty lze vykonati denně nejvýše tři fůry, a za jeden povoz jest přiměřená náhrada 60 K. Za těchto poměry byla přiměřená cena 1000 kusů tašek z jara 1917 loco cihelna 180—200 K, s dodáním na nádraží a uložením do vagonů 220—240 K, v létě 1917, ježto ceny téměř každého měsíce stoupaly následkem cen uhlí a mzdy a malé výkonnosti cihelen, loco cihelna 220—260 K a s dodáním do vagonu 260—280 K a na podzim 1917 loco cihelna 240 K a s dodáním do vagonu 300—320 K. V roce 1918 stouply od května ceny loco cihelna na 400 K a s dodáním na dráhu a naložením do vagonu na 500 až 520 K, kdežto v roce 1919 byla stanovena již maximální cena 700 K na 1000 tažených falcových tašek, při čemž stanovení výloh spojených s dodáním a naložením ponecháno dohodě stran. Při vzdálenosti 2 hodin cesty a při osmihodinové

době pracovní jest cena 800 K za 1000 kusů tašek s dodáním na nádraží a naložením do vagonu minimální. Ujednaná cena 74 K zahrnovala též obvyklý obal ze slámy, která byla v roce 1917 zrekvírována, takže opatření obalu bylo ještě více stíženo. Na jeden vagon tašek lze čítati 1 q slámy. Maximální cena slámy činila v roce 1917 5 K, ale nebylo lze ji koupiti, leč pod rukou za 12 K. Vzhledem k tomuto znaleckému dobrozdání, dle něhož prodejní cena 1000 kusů tašek již z jara 1917, právě když měl žalovaný s výrobou a dodáváním tašek započíti, činila 180—200 K a s dodáním na nádraží a naložením do vagonu 220—240 K, kteréžto ceny pak rychle stoupaly, až v roce 1919 dostoupily výše 700 K, pokud se týče s dodáním na nádraží a naložením do vagonu 800 K, nemůže o tom býti pochybnosti, že žalovanému bez jeho viny nebylo naprosto možno při sjednané ceně 74 K pokud se týče 84 K za 1000 tašek s výrobou a dodáváním počíti, by nepřivodil rozvrat a úplnou zkázu svých hospodářských poměrů (§ 879 obč. zák.). Ježto žalovaný nemožnost plnění prokázal a na jevo nevyšlo, že by byl tuto nemožnost zavinil, není ani původní žalobní nárok na plnění smluvené, ani eventualní nárok na náhradu interese odůvodněn a bylo proto žalobu zamítnouti. O d v o l a c í s o u d vyhověl částečně odvolání žalobcovu v tom směru, že mu přiznal požadované interese. D ů v o d y: Pokud se tvrzené nemožnosti plnění týče, jest zřejmo z úvah prvého soudu, že žalovaný skutečně plniti nemůže tak, jak se k tomu zavázal, avšak z úvah těch a z výpovědi znalce jde na jevo, že žalovaný již z předu zavázal se k něčemu, co již tenkráte jen se ztrátou byl by býval s to provésti a že, jak znalec se vyslovuje, smlouvu lehkomyslně uzavřel. To však smlouvu tu neplatnou nečiní. Žalovaný, který přece své tehdejší poměry znáti musil, nemůže nyní odvolávati se na to, že by plnění smlouvy v ustanovené době mělo za následek jeho hospodářskou zkázu. Nyní ovšem jest plnění se strany žalovaného nemožným, jelikož není tu, jak z posudku znalce na jevo jde a jak vůbec jest známo, — uhlí, dělníků a aprovisace pro ně, by dodávka dodatečně mohla býti provedena. Žalovaný sám uvádí, že neměl, když smlouvu uzavíral, potřebného stroje k výrobě tašek Steinbrückových, a proto také již předem k něčemu se zavazoval, co plniti nemohl. Původní nemožnost plnění, tedy plnění v r. 1917, pokud se týče počátkem roku 1918 zavinil tedy žalovaný sám, a byla to nemožnost pouze subjektivní, on mohl, chtěl-li, jak bylo jeho povinností, smlouvou převzatý závazek vyplniti, po případě jinde se kryti, — ovšem se ztrátou. Nyní však není zajisté s to dodati tašky, a nemůže si jich také opatřiti bez hospodářské své zkázy. K plnění dodatečnému tudíž, jak prvý soud dovodil, odsouzen býti nemůže. Avšak tím, že nedodal v čas, poškodil žalobce, a tuto škodu — toto interese — na nedodání povinen jest mu nahraditi. Žalobce oprávněn jest dle čl. 355 obch. zák. částku tu požadovati, poněvadž žalovaný nedodání v čas sám zavinil. Nemůže však žádati dodatečné plnění, poněvadž jest nemožným.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání žalobcovu, vyhověl však dovolání žalovaného a obnovil rozsudek soudu prvé stolice.

D ů v o d y:

Žalobce spatřuje dovolací důvod čís. 3 § 503 c. ř. s. v tom, že, ač prý znalec nevyslovil naprostou nemožnost, vyráběti a dodati objednané tašky,

uznal přece i odvolací soud, že zde nemožnost plnění v roce 1918 pro žalovaného nastala. Avšak ve shodě se stolicí první uznal odvolací soud a to zcela správně, že naprostá nemožnost plnění jest zde pro žalovaného nikoli proto, že by v ý r o b a tašek byla za všech okolností vůbec nemožná, nýbrž že d o d á n í j i c h z a s m l u v e n é c e n y jest mu naprosto nemožné, nemá-li míti v zápětí jeho hospodářskou zkázu. Neboť nejde tu jen o zvýšení cen, s kterým každý řádný obchodník, jakož i výrobce, k dodávce se zavazující, musí počítati a které po případě má za následek, že na uzavřeném obchodu ničeho nevydělá, ba třebas i prodělá, nýbrž nepředvídaně nastalými událostmi přivoděny byly poměry mimořádné, které způsobily tak závratný vzestup cen, že dodávka za ceny původně smluvené pro k a ž d é h o rozumného obchodníka a dodavatele jest, nemá-li přivodit jeho hospodářskou záhubu, vyloučena a p r o t o ji nutno uznati za absolutní či objektivní nemožnost plnění. Vyvodil-li tedy odvolací soud ve shodě se soudem stolice prvé ze znalcova posudku o nenadálém, překotném a závratném vzestupu cen tašek naprostou nemožnost plnění, kteráž žalovaného od smluvního závazku osvobozuje, není závěr ten nijak v odporu se znalcovým posudkem, naopak shoduje se s ním, takže tu není uplatňovaného dovolacího důvodu čís. 3 § 503 c. ř. s. Mylně také za to má žalobce, že, když uznal odvolací soud, že žalovaný v roce 1917 dodati mohl a že nedodání v tomto roce zavinil, měl již proto odsouditi žalovaného k dodání tašek, jak bylo žalobou na prvém místě žádáno, poněvadž jen n e z a v i n ě n á nemožnost plnění osvobozuje od závazku. Bez ohledu na to, je-li správným úsudek odvolacího soudu, že žalovaný ručí žalobci za náhradu škody toho, že v roce 1917 nedodal, nebylo by lze žalovaného k smluvnímu plnění ani tehdy odsouditi, kdyby tomu bylo i tak. Neboť nemůže-li vedle § 878 obč. zák. pro objektivní nemožnost plnění ani vzniknouti platná smlouva svobodným souhlasným projevem stran, tím méně může býti takové objektivně nemožné plnění uloženo straně výrokem soudu. Když tedy soud zjistil, že tu již v době podání žaloby a též i v době vynesení rozsudku taková objektivní nemožnost plnění pro žalovaného nastala, zcela důvodně vedle § 1447 obč. zák. uznal, že tím závazek žalovaného zanikl a nárok na plnění zamítl jako v zákonu neodůvodněný.

Pokud dovolání žalovaného uplatňuje dovolací důvod čís. 4 § 503 c. ř. s., nelze mu upříti oprávněnosti. Nesprávně dospěl odvolací soud z úvah soudu stolice prvé a ze znalcova posudku k závěru, že obžalovaný hned p ů v o d n ě zavázal se k něčemu, co plniti nemohl. Žalovaný zavázal se dodati žalobci během roku 1917 1,200.000 tašek v ceně po 74 K za 1000 kusů. Tak zavázal se 8. prosince 1916. Že by v tento čas, když bral na se závazek, tedy v zimě 1916, bylo plnění jeho, pro které měl lhůtu celého roku 1917, nemožným, nejen z posudku znalcova nevyplývá, nýbrž jest v odporu i s výpovědí svědků, kteří udali, že cihelny zavazovaly se za tak nízké ceny dodávati jen vzhledem k tomu, že kupující opatřil uhlí, počet dělnictva (osvobození od vojenské služby) a aprovisaci, by mohl závod býti udržován v plné výkonnosti. Uváží-li se tudíž zjištění prvního soudu, že žalobce při uzavírce, třeba se k tomu pevně nezavázal, sliboval žalovanému, že bude k tomu nápomocen, by snazším způsobem dostal uhlí a sproštění dělníků od vojenské povinnosti, poněvadž jde o dodávku pro Haličské místodržitelství, pak mohl žalovaný, této přípovědi důvěřuje, zcela obdobně se zavázati jako se zavazovali v ten čas za podobně nízké

ceny jiní dodavatelé, v přesvědčení, že závazek dobře bude moci splniti, zvláště když mu dle zjištění prvního soudu žalobce i sliboval, že mu finančně půjde vstříc a že mu dodávku měsíční třeba předem zaplatí. Mylně proto za to má odvolací soud, že žalovaný domáhá se neplatnosti smlouvy. Že smlouva platně vznikla, uznává žalovaný, avšak domáhá se sproštění ze závazku, z ní plynoucího, pro objektivní nemožnost, bez viny jeho později nastalou, jakouž nemožnost plnění zákon v § 1447 obč. zák. skutečně uznává za důvod sproštění ze smluvního závazku a zániku práva ze smlouvy plynoucího. Jak z předu bylo již vylíčeno, správně obě stolice na základě znaleckého posudku uznaly, že tu objektivní nemožnost plnění pro žalovaného nastala. Sporno zůstává, přivodil-li tuto nemožnost žalovaný svou vinou, či nastala-li bez jeho viny. Kdežto prvá stolice neshledala zavinění žalovaného, míní odvolací soud, že mu přece vinu přičítati sluší. Tomuto mínění nelze však přisvědčiti a zcela důvodně tu žalovaný vytýká rozsudku nesprávné právní posouzení. Odvolací soud neshledal příčinu nemožnosti plnění v peněžní tísni žalovaného, která by ovšem přivodila jen subjektivní nemožnost. Odvolací soud na základě znalcova posudku uznal za objektivní nemožnost dodati tašky po 74 K neb 84 K za 1000 kusů a to proto, že cena tašek, jak zjistil, od jara 1917 každým měsícem překotně stoupala až počátkem roku 1918 dospěla závratné výše, ba již i v roce 1917 byla tak vysoká, že žádný podnikatel bez hospodářské zkázy dodati nemohl. Toto enormní zvýšení cen přivoděno bylo nedostatkem uhlí a pracovních sil, což mělo v zápětí nesmírné zvýšení cen uhlí a mezd dělnických. To žalovaný v čase uzávěrky v prosinci 1916 předvídati nemohl. Mylně za to má odvolací soud, že žalovaný měl dodati hned počátkem roku 1917 a že nemohl-li sám pracovati, měl se krýti odjinud. Především nebylo tu vůbec povinnosti žalovaného, by kryl se nákupem jinde. Žalovaný není obchodníkem, nýbrž prodal a zavázal se dodati prvotní výrobky z vlastní cihelny, to žalobce věděl a proto žalovanému nevzešla povinnost, by zboží, které jedině sám vyrobiti měl, za účelem splnění smlouvy jinde zakupoval. Mimo to nebyl žalovaný vůbec povinen, by hned počátkem roku 1917 dodal. Lhůta dodací platila pro celý rok 1917 a žalobce dokonce prodloužil čas dodání, jak první soud zjistil, i na rok 1918. Žalovaný nebyl tedy v roce 1917 v prodlení vůbec. Nebyl-li však v ten čas v prodlení, pak se mu nemůže přičítati za vinu, že v roce 1917 nedodal. Vždyť dle přednesu stran mělo se s výrobou začíti až na jaře 1917, ba dle posudku znaleckého bylo to možno až v letních měsících, tu však již dle znalce stouply ceny tašek do výše pro plnění dle cen z roku 1916 smluvených naprosto nemožné. Tuto nemožnost plnění uznával ostatně i sám žalobce tím, že již na jaře 1917 nabídl se žalovanému cenu tašek zvýšiti na 84 K za 1000 kusů a později pro rok 1918 dokonce na 94 K, aniž však docílil souhlasu žalovaného. Jelikož tedy zvýšení cen tašek do takové míry, která činila plnění žalovanému hned v roce 1917 a tím více ještě v roce 1918 objektivně nemožným, přivoděno bylo okolnostmi, žalovaným nezaviněnými a také nepředvídanými a jen pro toto závratné zvýšení cen žalovaný dle zjištění dodati nemůže, nelze na nastalé objektivní nemožnosti plnění na straně žalovaného shledati žádné viny a proto zcela po právu první soud uznal, že právo žalobcovo a závazek žalovaného ze smlouvy ze dne 8. prosince

1916 vedle § 1447 obč. zák. zanikly v ů b e c a proto žalobní žádání nejen na plnění, nýbrž i na požadované interese zamítl.

Čís. 410.

Lhůta k žalobě pro vadu dobytčete (§ 933 obč. zák.) počíná nikoliv odevzdáním, nýbrž dodáním, to jest dnem, kdy kupitel dobytče skutečně převzal a nabyl takto možnosti, by o jeho vlastnostech se přesvědčil.

(Rozh. ze dne 10. února 1920, Rv I 55/20.)

Žalobce koupil dne 15. června 1919 od žalovaného v jeho bydlišti koně. Před uzavřením kupu byla předsevzata s koněm před žalobcem zkušební jízda. Dne 22. června 1919 došel kůň do bydliště žalobcova. Když pak kůň koncem července 1919 zdechl, podal kupitel dne 2. srpna 1919 na žalovaného žalobu ze správy. P r o c e s n í s o u d p r v é s t o l i c e žalobě vyhověl, nepřistoupiv zejména na námitku žalovaného, že žaloba nebyla podána ve lhůtě § 933 obč. zák. O d v o l a c í s o u d potvrdil rozsudek soudu prvé stolice, a uvedl v d ů v o d e c h mimo jiné toto: Lhůtu k žalobě ze správy jest dle § 125 III. dílčí novely k obč. zák. počítati nikoliv ode dne odevzdání, nýbrž ode dne dodání zvířete kupiteli. Jest tudíž lhostejno, kdy právnicky přešlo na kupitele vlastnictví, rozhodnou jest doba, kdy kupitel dobytče skutečně dostal, to jest doba, kdy dobytče skutečně přešlo z moci prodatelovy do moci kupitelovy.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Žalobce opírá svůj nárok o ustanovení § 933 obč. zák. (ve znění III. nov.). Měl-li soud rozhodnouti, kdy lhůta k podání žaloby počala, bylo lhostejno, zda o d e v z d á n í stalo se v tu či v onu doby, neboť jedině rozhodnou byla doba d o d á n í (Ablieferung) koně a ta nesporně spadá v dobu, zákonem pro žalobu vyhraženou. Argumentace dovolání, jakoby slovo »dodání« (Ablieferung) mělo týž význam se slovem »odevzdání« (Uebergabe) jest pochybena, ježto zákonodárce podle materialií volil výraz »dodání« (Ablieferung) místo slova »odevzdání« (Uebergabe) u jasně vysloveném úmyslu, by běh lhůty počal tím okamžikem, kdy kupitel věc skutečně přijal a možnosti nabyl, by ji po stránce jejích vlastností vyzkoušel. Nepřihlížel-li tedy soud odvolací k tomu, kdy podle tvrzení žalovaného kůň odevzdán byl a založil-li právní posouzení věci na jedině rozhodující okolnosti, kdy podle souhlasného tvrzení stran kůň žalobci zaslán a dodán byl, není rozsudek ani formálně ani co do právního posouzení věci vadným.

Čís. 411.

Propachtován-li týž pozemek více osobám a tyto jedna o druhých věděly a námitek nečinily, vznikne mezi nimi společenství pachtovního poměru, při čemž podíly všech jsou stejné.

(Rozh. ze dne 10. února 1920, Rv I 79/20.)